

Brexit en Nexit

De recente ontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk laten zien hoe broos de Europese Unie op sommige fronten is. Van een Britse afscheiding, zo die er al gaat komen, is formeel nog geen sprake. Maar dat begrippen als 'Brexit' en 'Nexit' in 2016 hoog zullen scoren op de lijst van nieuwe woorden, lijkt al een voldongen feit.

Men zegt wel eens dat de geschiedenis zich herhaalt. Eigenlijk is daar nu ook weer sprake van. Toen België door de Europese grootmachten in 1831 werd afgesplitst van Nederland, werden Weert en Nederweert – geheel tegen hun zin – bij Nederland gevoegd. Op papier althans, want Koning Willem I accepteerde het scheidingsverdrag niet. Hierdoor bleef Nederweert in de praktijk nog acht jaar lang Belgisch. In 1838 kwam er een akkoord tussen de Belgische regering in Brussel en de Nederlandse regering in Den Haag. Weert en Nederweert zouden door België overgedragen worden aan Nederland. Dat was tegen het zere been van de bevolking. Het gemeentebestuur van Nederweert nam daarom in mei 1838 het initiatief tot een volksraadpleging of referendum. Dat gebeurde in de vorm van het verzamelen van handtekeningen onder een petitie met als motto: 'Nederweert wil blijven bij Brussel (België) en zegt nee tegen Nederland'. In hedendaagse woorden: geen 'Brexit' maar 'Nexit'. Maar liefst 455 gezinshoofden zetten hun handtekening. Dat was een buitengewoon hoge score, vooral als men zich realiseert dat het totaal aantal gezinnen in Nederweert ongeveer 800 bedroeg. Een groot deel van de inwoners was analfabeet en kon dus geen naam of handtekening plaatsen. Het Nederweerder referendum werd zelfs in druk uitgegeven en aangeboden aan de regering in Brussel.

Het baatte helaas niet. De Belgische regering stond onder grote druk van Engeland, Duitsland en Frankrijk. Die duldden niet dat er nog op detailniveau gesleuteld werd aan de beoogde scheiding. Het doek viel en op 19 maart 1839 kwam Nederweert definitief bij Nederland, zeer tot teleurstelling van de plaatselijke bevolking. Burgemeester, wethouders en raadsleden werden door Den Haag gescreend op hun capaciteiten. De burgemeester werd als capabel beschouwd en kon aanblijven. Over de wethouders luidde het oordeel dat het enige positieve dat er

Petitie der Bewoners der Gemeente Nederweert
aan de Heeren Leden der
Kamer der Volksvertegenwoordigers te Brussel.

MIJNE HEEREN.

Een als onze Luxemburgische broeders heffen wij allen de adem op om te protesteeren tegen de uitvoering van het Tractaat van Londen van den 15^{den} November 1831, voor zooveel betreft de artikelen betreffende de afstand van grondgebied in Limburg en Luxemburg.

De toestand van België in 1838 is geheel anders dan in 1831; bij aldien na de dagen van Augustus, van spijtige memorie, België zich in de noodzakelijkheid heeft bevonden een nadeelig traktaat te moeten aannemen, thans daar het geconstitueerd, sterk en voorspoedig is, dat het alle middelen aan de hand heeft om zich te verzetten tegen den eisch der diplomatie, zou het, zonder oneer, in den afstand van 150,000 Luxemburgers en 200,000 Limburgers niet kunnen toestemmen.

Gij weet, Mijne Heeren, wat wij alles opgeofferd hebben om de onschendbaarheid van het Belgisch grondgebied te verdedigen, ook heeft niet in een gedeelte van België meer orde, meer eerbied, voor ons landswetten, meer goede wil tot het dragen van publieke lasten geregeerd.

Wij zijn in het vaste vertrouwen, dat onze Volksvertegenwoordigers na gedurige acht jaren onder de zoete schaduw van den boom van vrijheid geschild te hebben, ons niet aan Holland zullen afstaan en geene opofferingen voor ons behoud zullen sparen.

Aanvaard, Mijne Heeren, de uitdrukking onzer gevoelens van hoogachting en eerbied.

Nederweert, den 14^{den} Mei 1838.

De Gemeenteraad en Inwoners van Nederweert :
Volgen hieronder : Vier honderd vijf-en-vijftig teekeningen.

Aanhef van het Nederweerder referendum uit 1838. Collectie SGN.

van hen te zeggen viel was dat ze 'netjes' waren en zij werden dus gedoogd. De raadsleden Geussens en van Nieuwenhoven, beiden smid van beroep, werden vanwege 'hun woelachtige, eigenwijze en anti-Nederlandse houding' gewipt. Daardoor brak de spreekwoordelijke pleuris uit. Op kermismaandag 14 oktober 1839 waren er onlusten in de Nederweerder Kerkstraat. Café's werden belegerd door tientallen verhitte dorpsgenoten. Zij riepen leuzen als 'Leve België. Verdomde Hollanders. Sacré non de Dieu'. Het kwam tot geweldadigheden en de veldwachters verloren de controle. De in der haast opgeroepen marechaussee's uit Weert konden pas na dreiging met hun geladen karabijnen de bevolking weer tot rust brengen. De voornaamste raddraaiers werden opgepakt en veroordeeld tot gevangenisstraffen en boetes. Hoewel daarmee het Nederweerder 'Nexit' definitief was gesmoord, zouden de anti-Nederlandse sentimenten nog vele jaren blijven opsplen.

Alfons Bruekers